

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

SPAIN CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND
INNOVATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION: a collection scientific works of the International scientific conference – Madrid, Spain, 2026, Issue 5.

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION**». Which took place in Spain, 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKNING DOLZARB MUAMMOLARI; MADANIYATLARARO MULOQOT VA TARJIMA YONDASHUVLARI.

Xasanova Zarina Esonboy qizi

second-year student of the Faculty of Pedagogy and Science-Humanitarian
Subjects,

The Field of Philology and Teaching Languages

Annotatsiya

Ushbu tezisda tilning jamiyat va inson hayotidagi o'rnini, zamonaviy tilshunoslikning yangi yo'nalishlari, xususan, lingvokulturologiya hamda tarjimon faoliyatining muhim jihatlari yoritilgan. Muallif tilni milliy qadriyatlarni saqlovchi va avlodlararo bilimlarni yetkazuvchi asosiy vosita sifatida talqin qiladi. Shuningdek, tarjimonning nafaqat tilni, balki madaniyat, ijtimoiy muhit va kommunikativ jarayonlarni ham chuqur bilishi zarurligi ta'kidlangan. Tezisdagi lingvokulturolog olimlarning qarashlari ham tahlil qilingan.

Kalit so'zlar Til, tilshunoslik, lingvokulturologiya, tarjima, tarjimon-bilingv, madaniyatlararo muloqot, etnolingvistika, sotsiolingvistika, psixolingvistika, kommunikatsiya, lingvistika, madaniyat, antropologik paradigma.

Til nafaqat aloqa vositasi, balki u inson tabiatini anglashning o'ziga xos kalitidir, millat qadriyatlarini saqlash vositasidir. Har qanday xalqning uzoq yillik tarixiy rivojlanish davrida to'plagan hayotiy tajribasi, boshidan kechirgan barcha narsalar va unga saboq bergan barcha narsalar, har xil sharoitlarda olgan bilimlari kelajak avlodlarga til yordamida yetkaziladi. Bugun zamonaviy jahon tilshunosligidan muhim o'rin olayotgan jihat bu inson faoliyatining turli sohalar bilan uzviy bog'liq bolgan ilmiy ma'lumotlar singishi va o'zaro ta'siri hisoblanadi.

Lingvistikaning turi fan sohalarini bilan munosabatga kirishi natijasida tilshunoslikda etnolingvistika, sotsiolingvistika, psixolingvistika, matematik lingvistika, kompyuter til shunosligi kabi yangi yo'nalishlarning o'ziga xos xususiyatlari haqida talabalarga puxta bilim berish, yosh iste'dodlarni mazkur sohalariga dalil yo'llash lozim. Bugun oliy o'quv maskanlarida o'zbek tilini o'qitish jarayonida unga tizim sifatida yondashish, tizim qonunlari negizida til va uning birliklari hamda hodisalarini talqin etish, shakl va mazmun asimmetriyasi, ona tilning funksional ko'pqirraligi haqida chuqur ilm berish, nazariy jihatdan yetuk lingvistik tayyorlanishda tarixiy tilshunos ilk tutgan mavqei aniq belgilash zarur.

Jahon lingvistikasining ajralmas tarkibiy qismlaridan biri, dunyo tilshunoslik fani oldida turgan dolzarb masalalarni ijobiy hal qilishda munosib o'rin qo'shib kelayotgan o'zbek tilshunosligi ham o'tgan asr davomida rang-barang dunyoqarashlar, ta'limotlar, nazariyalar ta'sirini boshidan kechirdi, umumlingvistik jarayonlar qamrovida qoldi. V.N.Teliya bu haqda shunday yozadi: "Lingvokulturologiya insoniy, aniqrog'i, insondagi madaniy omilni tadqiq etuvchi fandır. Bu esa shuni bildiradiki, lingvokulturologiya markazi madaniyat fenomeni bo'lgan inson to'g'risidagi antropologik tuzulishiga xos bo'lgan yutuqlar

jamlanmasidir”. G.G.Slishkinning qarashlariga ko‘ra, “Lingvokulturologiya shaxsdagi kulturologik omilga yo‘naltirilgan. Lingvokulturologiyaning asosi madaniyat fenomenidagina iborat bo‘lishi inson haqidagi fanning antropologik paradigmaga tegishli hodisa ekanligidan dalolat beradi”. Lingvokulturologiya sohasining o‘rganish obyekti to‘g‘risidagi qarashlar to‘g‘risida bir to‘xtanga kelingan bo‘lsa-da, ayrim munozarali qarashlar ham yo‘q emas. Masalan, V.N.Teliyaning fikriga ko‘ra, lingvokulturologiya til va madaniyatning faqat sinxron aloqasini o‘rganadi. V.A.Maslova esa bu soha tilni ham sinxron, ham diaxron jihatdan o‘rganadi, deb hisoblaydi. Shuningdek, V.N.Teliya lingvokulturologiya obyekti umuminsoniy xarakterga ega bo‘lishini aytilsa, V.A.Maslova aniq xalq yoki qarindosh xalqlar tilining lingvomadaniy xususiyatlari alohida o‘rganilishi zarur ekanligini aytadi.

Tarjimon-bilingv "ikki tilni barobar biluvchi" odamdir. U chet tilidagi matnli faoliyatni xorijiy jamiyatning lingvokulturasini nuqtai nazaridan qabul qiladi. Keyin u ona tili va ijtimoiy-madaniy kodlarga o‘tadi. Mas’uliyat juda katta, ammo bu tarjimonning asosiy vazifasidir. Tarjimonning vazifalari nafaqat axborotni "uzatish", balki "uzatish" va "qabul qiluvchi" ikkala tomon ham nima haqida gaplashayotganini tushunishi kerak. Bu tarjima vositasi bo‘lgan madaniyatlararo muloqotning mohiyatidir. Va "agar siz tillarni bilsangiz, tarjimon bo‘lish oson| degan nohaq fikr yo‘q. Tarjimon maqsadga muvofiq bo‘lishi kerak. U inson bilimlari va inson faoliyatining turli sohalari haqidagi ma’lumotlarning noyob "xotirasi" dir va u uchun jarayon yoki hodisaning mohiyatini va bularning barchasi ona tilida va shunga mos ravishda chet tilida qanday chaqirilganligini bilish juda muhimdir. Yana bir muhim jihat - chiroyli, yaxshi ifoda etish qobiliyati, ya’ni chet tilini bilish - bu juda yaxshi, lekin gapirish, ona tilida gapirish - katta xato. Tarjimonning oratorik mahoratga ega bo‘lishi muhimdir. Shunday qilib, til bilimi darajasini oshirish orqali tarjimon mutaxassislik kelajagiga yo‘l ochib beradi. Tarjimon shakllanishida tajriba muhim jihat bo‘lib, u aloqa sifati uchun mas’ul shaxs hisoblanadi. Stressga chidamlilik va rivojlanish, xotira shakllanishi ham kichik rol o‘ynaydi. Tarjimonning ishida "yurakka yaqin" tarjimani qabul qilmaslik va tarjimonga murojaat qilmaydigan tanqidni qabul qilmaslik kerak bo‘lgan ko‘plab vaziyatlar mavjud. Va xotira qanchalik yaxshi rivojlangan bolsa, ayniqsa qisqa muddatli bo‘lsa, ishlash osonroq bo‘ladi. Tarjimaning qiyinchiliklari ko‘pincha tushunchalari tarixiy jihatdan farqlash bilan bog‘liq. Tarjima qilish uchun maxsus qiyinchilik ingliz tilidagi sarlavhalar, iboralarni noto‘g‘ri tushunish, frazeologik inqiloblar.

Ijtimoiy madaniyat haqida so‘z borganda, tarjimaning ma’no bildiruvchi va ajralmas ma’no muammolarini hisobga olish lozim. Mamlakatning siyosiy va ijtimoiy hayoti unda aks etadi. Masalan, davlat boshlig‘i (president, prime minister) yoki parlament nomlari (milliy assambleya, senat) juda oson, ya’ni ular xalqaro yoki oson tarjima qilinadigan so‘zlardan tashkil topgan.

Xulosa qilib aytganda, til insoniyatning tarixiy tajribasi, milliy qadriyatlari va madaniyatini saqlovchi muhim vositadir. Zamonaviy tilshunoslikning rivojlanishi

natijasida lingvokulturologiya, psixolingvistika va boshqa yangi yo‘nalishlar shakllanib, tilni yanada chuqurroq o‘rganishga xizmat qilmoqda. Tarjimon esa madaniyatlararo muloqotning asosiy ko‘prigi bo‘lib, undan nafaqat ikki tilni bilish, balki keng dunyoqarash, kuchli xotira, notiqlik mahorati va stressga chidamlilik ham talab etiladi. Shu sababli, kelajak tarjimonlarini zamonaviy bilim va ko‘nikmalar asosida tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G‘afurov I. — Tarjima nazariyasi asoslari. — Toshkent, 2008.
2. Safarov Sh. — Lingvokulturologiya asoslari. — Toshkent: Akademnashr, 2019
3. Newmark P. — A Textbook of Translation. — New York: Prentice Hall, 1988.
4. Nida E. — Language, Culture and Translating. — Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press, 1993.
5. Mahmudov N. — Til va madaniyat. — Toshkent: Ma‘naviyat, 2013.

